

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il
Müstəqil Auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər:

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Hesabatların tərtibatının əsası	5
3. Mühəsibat uçotu prinsiplərinin icmalı	6
4. Mühüm mühəsibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələr.....	16
5. Seqmentlər üzrə məlumat	16
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri.....	18
7. Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	18
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər	19
9. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar	21
10. Əmlak və avadanlıqlar	22
11. Qeyri-maddi aktivlər	23
12. Vergilər.....	23
13. Digər aktivlər və öhdəliklər	24
14. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	25
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	26
16. Kapital.....	26
17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	27
18. Xalis haqq və komissiya gəliri	28
19. İşçilər üzrə xərclər	28
20. Ümumi və inzibati xərclər	28
21. Risklərin idarə olunması.....	29
22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri	35
23. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	37
24. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatın açıqlanması.....	38
25. Kapitalın adekvatlığı.....	39

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə -

Biz Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditə beynəlxalq audit standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2012 -ci il tarixinə Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

13 mart 2013-cü il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2012-ci il tarixinə***(Min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Qeydlər</i>	2012	2011 (yenidən hesablanmışdır)	2010 (yenidən hesablanmışdır)
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	44,149	80,882	101,131
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	7	3,950	15,353	18,786
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	148,951	126,091	70,094
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	6,075	5,311	11,861
"Repo" razılaşmaları əsasında girov qoyulmuş investisiya qiymətli kağızları	14	-	3,001	-
Əmlak və avadanlıqlar	10	10,482	4,427	4,136
Qeyri-maddi aktivlər	11	3,144	1,102	429
Digər aktivlər	13	4,183	2,959	902
Cəmi aktivlər		220,934	239,126	207,339
Öhdəliklər				
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	49,422	72,421	79,077
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	104,845	104,341	74,422
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	340	178	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	491	593	404
Digər öhdəliklər	13	3,182	1,265	1,240
Cəmi öhdəliklər		158,280	178,798	155,143
Kapital				
Səhm kapitalı	16	46,811	38,110	31,610
Bölüşdürülməmiş mənfəət		15,843	22,218	20,586
Cəmi kapital		62,654	60,328	52,196
Cəmi öhdəliklər və kapital		220,934	239,126	207,339

Maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyəti adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Altan Şəntürk

İdarə Heyətinin Sədri / Baş İcraçı Direktor

Osman Günaydın

Baş Əməliyyat Direktoru

Xəlilə Həsənova

Mühasibatlığa Nəzarət Departamentinin Müdiri

13 mart 2013-cü il

Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Min Azərbaycan manatı ilə)*

		2011 (yenidən hesablanmışdır)
	Qeydlər	2012
Faiz gəliri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər		17,832
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri		389
Investisiya qiymətli kağızları		246
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		70
		18,537
Faiz xərci		
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(1,948)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(1,222)
		(3,170)
Xalis faiz gəliri		15,367
Faiz gəliri gətirən aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərcləri	8	(1,057)
Faizli aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərclərindən sonra xalis faiz gəliri		14,310
Haqq və komissiya gəliri	18	5,298
Haqq və komissiya xərci	18	(993)
Xarici valyutadan xalis gəlirlər/(zərər)lər		
- Dövlət üzrə		3,345
- Yenidən qiymətləndirmə fərqləri		(80)
Digər gəlir		6
Qeyri-faiz gəliri		7,576
İşçilər üzrə xərclər	19	(8,073)
Ümumi və inzibati xərclər	20	(7,494)
Köhnəlmə və amortizasiya	10, 11	(2,738)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatların qaytarılması		(200)
Qeyri-faiz xərci		(18,505)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		3,381
Mənfəət vergisi xərci	12	(1,055)
İl üzrə mənfəət		2,326
İl üzrə digər ümumi gəlir		-
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		2,326

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2010-cu il (əvvəlki hesabat üzrə)	31,610	18,886	50,496
Yenidən hesablamaların təsiri (Qeyd 2)	-	1,700	1,700
31 dekabr 2010-cu il (yenidən hesablanmışdır)	31,610	20,586	52,196
İl üzrə cəmi ümumi gəlir (yenidən hesablanmışdır)	-	8,132	8,132
2010-cu ilin mənfəətinin kapitallaşdırılması (Qeydlər 12 və 16)	6,500	(6,500)	-
31 dekabr 2011-ci il (yenidən hesablanmışdır)	38,110	22,218	60,328
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	2,326	2,326
2011-ci ilin mənfəətinin kapitallaşdırılması (Qeydlər 12 və 16)	8,701	(8,701)	-
31 dekabr 2012-ci il	46,811	15,843	62,654

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Qeydlər</i>	2012	2011
Əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		18,655	12,964
Ödənilmiş faiz		(2,613)	(1,617)
Alınmış haqq və komissiya		5,268	4,472
Ödənilmiş haqq və komissiya		(967)	(832)
Xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından zərərləri çıxmaqla reallaşdırılmış gəlir		3,345	2,420
Alınmış digər gəlir		6	-
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(7,728)	(4,904)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(7,459)	(2,924)
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti		8,507	9,579
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artma)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri		10,821	3,042
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(23,455)	(55,608)
Digər aktivlər		(606)	(1,218)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artma/(azalma)</i>			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(23,245)	(6,710)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		193	29,918
Digər öhdəliklər		1,311	122
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(26,474)	(20,875)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	12	(995)	(209)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(27,469)	(21,084)
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının əldə edilməsi		-	(103,804)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının geri ödənilməsi		2,239	107,377
Əmlak və avadanlıqların alınması		(8,264)	(2,149)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	11	(3,159)	(734)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/ əldə edilən xalis pul vəsaitləri		(9,184)	690
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		(80)	145
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma		(36,733)	(20,249)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		80,882	101,131
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	6	44,149	80,882

(Min Azərbaycan manatı ilə)

1. Əsas fəaliyyət

Yapi Kredi Bank Azərbaycan ("Yapi Kredi Bank") Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş və Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Yapi Kredi Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin 30 Azərbaycan manatına qədər əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir. Yapı Kredi Bankın qeydiyyatata alınmış ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1065, Cəfər Cəbbarlı küçəsi, 32/12.

31 iyul 2007-ci il tarixində Yapı Kredi Bank, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində Yapı Kredi Invest LLC adlı tam mülkiyyətində olan broker törəmə müəssisəsini ("Törəmə müəssisə") qeydiyyatata almışdır. Törəmə müəssisə 2008-ci ilin fevral ayında əməliyyatlarına başlamış və diling və broker əməliyyatları ilə məşğul olur. Törəmə müəssisəsinin rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1065, Cəfər Cəbbarlı küçəsi, 32/12.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına Yapı Kredi Bankın və onun törəmə müəssisəsinin (birləşdirmə "Bank") maliyyə hesabatları daxildir.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 10 filialı (2011-ci il: 9 filialı) vardır. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Bankın 384 işçisi var idi (2011-ci il: 182).

	2012 %	2011 %
Səhmdar		
Yapı və Kredi Bank A.Ş.	99.8	99.8
YK Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	0.1	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1	0.1
Cəmi	100.0	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş müəssisə "Yapı ve Kredi Bankası A.Ş." ("YKB") Bankın əsas ana şirkətidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında ("İFB") alınıb-satılır. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə YKB-nin səhmlərinin 18.20%-i birjalarda açıq şəkildə alınıb-satılırdı (31 dekabr 2011 – 18.20%). Qalan 81.80% Koç Finansal Hizmetler A.Ş. ("KFS") şirkətinin mülkiyyətindədir. KFS şirkətinin əsas səhmdarları UniCredito Italiano SPA və Koç Holding şirkətləridir və hər birinin mülkiyyət payı 50% təşkil edir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında rəqəmlər, səhmlərin sayı və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı (AZN) ilə təqdim edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, aşağıdakı mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Məsələn, satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar ədalətli dəyərle yenidən ölçülmüşdür.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

2. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)

Yenidən hesablamalar

31 dekabr 2012-ci il tarixinə və bu tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı 2011-ci və 2010-cu illər üzrə əvvəllər buraxılmış konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında MHBS-na uyğun kredit zərəri üçün ehtiyatın ayrılması və onun əlaqəli təxirə salınmış vergiyə təsiri ilə bağlı səhvlər aşkar edilmişdir. Bank bu səhvləri 31 dekabr 2011-ci və 2010-cu il tarixinə və 31 dekabr 2011-ci il tarixində başa çatan il üzrə müqayisə edilə bilən məlumatı yenidən hesablamayla düzəltmişdir. Bu səhvlər aşağıda təsvir olunur:

2011-ci və 2010-cu illərdə Bank kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatı MHBS-a deyil, Azərbaycan Mərkəzi Bankının tələblərinə əsasən yaratmışdır. Nəticədə 31 dekabr 2011-ci və 2010-cu il tarixlərinə müvafiq olaraq 2,952 AZN və 2,104 AZN məbləğlərində Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat artıq göstərilmiş və müvafiq olaraq Müştərilərə verilmiş kreditlər az göstərilmişdir; 31 dekabr 2011-ci il tarixində başa çatan il üzrə Faiz gəliri gətirən aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci 848 AZN artıq göstərilmişdir. Təxirə salınmış vergiyə təsir nəticəsində, Təxirə salınmış vergi öhdəliyi 31 dekabr 2011-ci və 2010-cu il tarixlərinə müvafiq olaraq 574 AZN və 404 AZN az göstərilmiş və 31 dekabr 2011-ci il tarixində başa çatan il üzrə Mənfəət vergisi xərci 170 AZN az göstərilmişdir. Bu təhvilərin xalis nəticəsi 31 dekabr 2011-ci və 2010-cu il tarixlərinə müvafiq olaraq 2,378 AZN və 1,700 AZN məbləğində Bölüşdürülməmiş mənfəətin az göstərilməsi və 31 dekabr 2011-ci il tarixində başa çatan il üzrə Mənfəətin 678 AZN az göstərilməsi olmuşdur.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatə yenidən hesablamaların təsiri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən hesablamaların təsiri	Yenidən hesablanmışdır
Müştərilərə verilmiş kreditlər	123,139	2,952	126,091
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	19	574	593
Bölüşdürülməmiş mənfəət	19,840	2,378	22,218
Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat			
Faiz gəliri gətirən aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	927	(848)	79
Mənfəət vergisi xərci	406	170	576
İl üzrə mənfəət	7,454	678	8,132

Yenidən hesablamaların 31 dekabr 2010-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə təsiri aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən hesablamaların təsiri	Yenidən hesablanmışdır
Müştərilərə verilmiş kreditlər	67,990	2,104	70,094
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	-	404	404
Bölüşdürülməmiş mənfəət	18,886	1,700	20,586

3. Mühəsibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühəsibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

İl ərzində Bank aşağıdakı düzəlişlər edilmiş MHBS qəbul etmişdir. Bu dəyişikliklərin əsas təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

7 sayılı MHBS-a düzəliş "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar"

Düzəliş 2010-cu ilin oktyabr ayında qəbul edilmiş və 1 iyul 2011-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Düzəliş köçürülmüş maliyyə aktivləri haqqında əlavə məlumatların açıqlanmasını tələb edir ki, Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri həmin aktivlərlə bağlı riskləri qiymətləndirə bilsinlər. Düzəliş yalnız açıqlamalara aiddir və Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə təsir göstərmir.

Aşağıdakı standartların tətbiq edilməsindən irəli gələn digər düzəlişlər Bankın mühəsibat uçotu siyasətinə, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə təsir göstərməmişdir:

- 12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi" (Düzəliş) – Təxirə salınmış vergilər: Müvafiq aktivlərin bərpa edilməsi
- 1 sayılı MHBS "MHBS-in ilk dəfə tətbiq edilməsi" (Düzəliş) – Kəskin hiperinflyasiya və müəyyən edilmiş tarixlərin ləğv edilməsi"

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Konsolidasiya prinsipləri

Törəmə müəssisələr, yəni səsvermə hüquqlarının yarısından çoxu Banka məxsus olan və ya Bankın digər şəkildə əməliyyatlara nəzarət etmək imkanı olan müəssisələr, konsolidə edilir. Törəmə müəssisələr nəzarət Banka keçdiyi tarixdən konsolidə edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidə dayandırılır. Bütün qrupdaxili əməliyyatlar, balanslar və qrup şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən reallaşdırılmamış gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərindən düşməsinə göstərmirsə, reallaşdırılmamış zərərər də silinir. Lazım olarsa, Bankın qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə törəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişməyəndə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Bank törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə, o, törəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş vəsaitin ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif edir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanıma

39 sayılı MUBS-na uyğun olaraq maliyyə aktivləri müvafiq qaydada mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərə əks etdirilmiş maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəniş tarixinə qədər saxlanılan alətlər və ya satış üçün mövcud olan maliyyə alətlərinə təsnif edilir. Maliyyə aktivləri ilk olaraq qeydə alınanda, ədalətli dəyərə ölçülür. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərə əks etdirilməyən investisiyalar əks etdirilərkən, onların ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanıma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanıma tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktiv almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

'Gün 1' mənfəəti

Qeyri-fəal bazarda əməliyyatın qiyməti müşahidə olunan bazarda eyni alətlə aparılan cari əməliyyatların ədalətli dəyərindən fərqlidirsə və ya yalnız müşahidə olunan bazar məlumatlarından istifadə edən qiymətləndirmə modellərinə əsaslanırsa, Bank əməliyyat qiyməti ilə ədalətli dəyər arasındakı fərqi ('Gün 1' mənfəəti) konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələri haqqında hesabatda dərhal müəyyənləşdirir. Müşahidə olunmayan məlumatlar istifadə edilərsə, əməliyyat qiyməti ilə model dəyəri arasındakı fərq konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələri haqqında hesabatda yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alətin uçotu dayandırılanda tanınır.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, müəyyən və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər faktiki faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərə əks etdirilir. Belə aktivlər üzrə gəlir və xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarıldıqda və ya qiymətdən düşdükdə, eləcə də amortizasiya prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri yuxarıda göstərilən üç sinfə daxil olmayan və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin tanımadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərə ölçülür və bu zaman gəlir və xərclər investisiyanın tanınması dayanan və ya investisiyanın dəyərindən düşməsi müəyyən ediləndə digər ümumi gəlir kimi əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilmiş müstəqil gəlir və ya zərər cari mənfəət və ya zərərin bir hissəsi kimi təsnif edilir. Bununla bərabər faktiki faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər cari mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi

Hər hesabat tarixində aktiv bazarda alınıb-satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə və ya dilerin müəyyən etdiyi qiymətlərə (uzunmüddətli mövqə üçün alıcının qiyməti və qısamüddətli mövqə üçün satıcının qiyməti) istinadən satışla əlaqədar xərclər çıxılmadan müəyyən edilir.

Aktiv bazarda alınıb-satılmayan bütün digər maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu cür metodlara xalis cari dəyər metodları, bazarda müşahidə edilən qiymətləri olan oxşar maliyyə alətləri ilə müqayisə, opsiyonların qiymətləndirilməsi modelləri və digər qiymətləndirmə modelləri daxildir.

Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

Satış üçün saxlanılan aktiv kimi təsnif edilən qeyri-törəmə maliyyə aktivləri yaxın zamanda satılmaq məqsədilə artıq saxlanılırsa, o aşağıdakı hallardan birində mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle əks etdirilmiş maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər:

- yuxarıda göstərilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına uyğun olan maliyyə aktivləri bu halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətində və qabiliyyətində olsun;
- digər maliyyə aktivləri yalnız nadir hallarda satıla bilən və ya ödəniş tarixinə qədər saxlanılan aktivlər kimi yenidən təsnif edilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun gələn satıla bilən aktivlər kimi təsnif edilmiş maliyyə aktivləri o halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onları yaxın gələcəkdə və ya ödəniş tarixinə qədər saxlamaq niyyətində və ya qabiliyyətində olsun.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərle yenidən təsnif edilir. Mənfəət və ya zərərdə tanınmış gəlir və ya zərər ləğv edilmir. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri, müvafiq olaraq, onun yeni dəyəri və ya amortizasiya edilmiş dəyəri olur.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dan alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti ilkin tanınma tarixindən doxsan gündən az olan və müqavilə maneələrindən azad olan maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

“Repo” və əks “repo” razılaşmaları

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları (“repo” razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. “Repo” razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir. Tərəf-müqabil müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, “repo” razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilərə ödəniləcək məbləğlərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (əks “repo”) razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar əhəmiyyətli olanda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca hesab və ya, şəraitdən asılı olaraq, pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alışı qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və təsirli gəlirlilik metodundan istifadə etməklə “repo” razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Tərəf-müqabillərə verilmiş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü tərəflərə satılanda alışı və satış konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızlarından zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərle ticarət öhdəliyi kimi əks etdirilir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Borc vəsaitləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və müştərilər qarşısında öhdəliklər daxildir. İkinci tanımada sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür.

Gəlir və zərərler konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda borclar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Lizing

Əməliyyat lizingi - Bank lizinqalan qismində

Lizing obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə, aktivlərin lizingi əməliyyat lizingi hesab olunur. Əməliyyat lizingi əsasında ödənişlər lizingin müddəti ərzində bərabər hissələrə bölmək metoduna əsasən ümumi və adminstrativ xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri və müştərilərə verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri və müştərilərə verilmiş kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün ümumi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini ümumi şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələri haqqında hesabatda əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırdıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinə sonradan bərpa edilsə, bərpa məbləği konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələri haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilməmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühəsibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi (davamı)

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunda dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyersizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin ilkin dəyərdən əhəmiyyətli və ya sürəkli şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyersizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – əvvəl konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyersizləşmə zərərinin çıxmaqla alışı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər ümumi gəlirin tərkibindən çıxarılır və cari mənfəət və zərər kimi əks etdirilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyersizləşmə zərərləri cari mənfəət və zərər vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyersizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satıla bilən alətlər kimi təsnif ediləndə dəyersizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyersizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyersizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyersizləşmə zərəri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda bərpa edilir.

Maliyyə aktivləri

Kreditlərin restrukturizasiyası

İmkan dairəsində Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kreditin tanınması dayandırılır və yeni kredit tanınır.
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, Bank aşağıda təsvir olunmuş maliyyə öhdəlikləri üçün tətbiq edilən eyni yanaşmadan istifadə edir.
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və şərtlər dəyişdirildikdən sonra kredit dəyersizləşsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskontlaşdırılmış yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl balans dəyəri arasındakı fərqi dövr üzrə ehtiyat ayırmalarında tanıyır. Kreditin şərtləri dəyişdirildikdən sonra kredit dəyersizləşmərsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Yeni şərtlər müəyyən edildiyi təqdirdə, kreditin vaxtı keçmiş hesab olunmur. Bütün meyarların qarşılınması və gələcək ödənişlərin mümkünlüyündən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya ümumi qaydada dəyersizləşməyə məruz qalmaqla davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda tanınmır:

- aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə keçirmiş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, onları "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini üzərinə götürmüşdür; və
- Bank: (a) aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələri ötürmüş; (b) aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələri ötürməmiş və onları özündə saxlamaqla, yalnız aktiv üzrə nəzarəti ötürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətinə almaq hüququnu ötürmüş və aktiv üzrə, demək olar ki, bütün risk və səmərələri nə ötürməmiş, nə də onları özündə saxlamamışdırsa, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Ötürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, ötürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən netto əsasla ödənilən opsiya və ya analoji alət) formasında davam edərsə, Bankın davam edən iştirakının həcmi ötürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərinə bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı put-opsionu (o cümlədən netto əsasla ödənilən opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həcmi, ötürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Maliyyə zəmanətləri

Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zəmanətlərdən ibarət olan maliyyə zəmanətləri verir. Maliyyə zəmanətləri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərlə "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlkin əks etdirmədən sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zəmanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zəmanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda zəmanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər

Mənfəət vergisi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş və ya faktiki olaraq qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyində və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız o dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqlərin bərpa edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə əks etdirilir.

Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tutulur. Bu vergilər digər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərən düşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz edilməsi xərcləri yarandığı zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin bərpa olunmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	2012	2011	2010
	İllər	İllər	İllər
İcarəyə götürülmüş binaların təkmilləşdirilməsi	10	10	10
Mebel və qurğular	4 - 5	4	4
Kompüterlər və ofis avadanlığı	4	4	4
Nəqliyyat vasitələri	4	4	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərdən düşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərdən düşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərdən düşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanıyır.

Səhm kapitalı

Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaran xarici xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Seqmentlər üzrə hesabatlar

Bankın seqmentlər üzrə hesabatları aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: pərakəndə bank əməliyyatları və korporativ bank əməliyyatları.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlir Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analogi gəlir və xərclər

Ticarət aktivləri və ya satıla bilən aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivinin və ya analogi maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərdən düşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərinə ilkin faktiki faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə əks etdirilir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması(davamı)

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri

Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri və aktivlərin idarə edilməsi, əmanət və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üçün haqlar daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri

Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Dividend gəliri

Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə gəlir tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir – Məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə ARMB-nın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə diling əməliyyatlarından zərərər çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Bank hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir.

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il	31 dekabr 2010-cu il
1 ABŞ dolları	AZN 0.7850	AZN 0.7865	AZN 0.7979
1 Avro	AZN 1.0377	AZN 1.0178	AZN 1.0560

Mühasibat uçotu prinsiplərində gələcək dəyişikliklər

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

Buraxılmış 9 sayılı MHBS MUBSK-un bu standartın əvəz edilməsi üzrə işinin ilk mərhələsidir və 39 sayılı MUBS-da müəyyən edilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə tətbiq edilir. Standart ilkin olaraq 1 yanvar 2013-cü ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilirdi, lakin 11 dekabr 2011-ci ildə buraxılmış "9 sayılı MHBS-un icbari qüvvəyə minmə tarixi və keçid haqqında açıqlamalar" adlı 9 sayılı MUBS-a Düzəlişlər icbari qüvvəyə minmə tarixini 1 yanvar 2015-ci il tarixinə keçirdi. Sonrakı mərhələlərdə MUBSK hedcinqin uçotu və maliyyə aktivlərinin dəyərşərtləşməsi kimi məsələlərə baxacaqdır. Ətraflı mənzərə təqdim etmək üçün Bank digər mərhələlərlə birlikdə (bunlar buraxılında) 9 sayılı MHBS-nin birinci mərhələsinin qəbul edilməsinin təsirini kəmiyyət baxımından müəyyən edəcəkdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində gələcək dəyişikliklər (davamı)

10 sayılı MHBS "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları"

10 sayılı MHBS xüsusi məqsədli müəssisələr də daxil olmaqla bütün müəssisələrə tətbiq edilən vahid nəzarət modelini təqdim edir. 27 sayılı MUBS-nun tələbləri ilə müqayisədə, 10 sayılı MHBS-nin etdiyi dəyişikliklər hansı müəssisələrin nəzarət altında olmasını və buna görə də əsas şirkətlər tərəfindən konsolidasiya edilməli olmasını müəyyən etmək üçün rəhbərlikdən əhəmiyyətli mühakimələrin işlədilməsini tələb edir. Bundan əlavə 10 sayılı MHBS agentlik münasibətləri üçün xüsusi tətbiq qaydasını müəyyən edir. 10 sayılı MHBS 27 sayılı "Konsolidasiya edilmiş və ayrı maliyyə hesabatları" MUBS-nun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının uçotuna aid olan hissəsini əvəz edir. Bundan əlavə, buraya 12 sayılı "Konsolidasiya – Xüsusi Məqsədli Müəssisələr" BMHŞK şərhində qaldırılmış məsələlər daxildir. Bu standart 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bundan sonra başlayan maliyyə illərinə tətbiq edilir. Daha erkən tətbiqə yol verilir. Hal-hazırda Bank 10 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsirini qiymətləndirir.

MHBS 11 "Birgə layihələr"

11 sayılı MHBS birgə idarə olunan müəssisələrin uçot metodu olan proporsional konsolidasiyanı aradan qaldırır. Əksinə, birgə müəssisə meyarına uyğun gələn birgə idarə olunan müəssisələr kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmalıdır. 11 sayılı MHBS 31 sayılı "Birgə müəssisələrdə paylar" və 13 sayılı "Birgə Nəzarət edilən Müəssisələr – Sahibkarlar tərəfindən Qeyri-Monetar lənələr" adlı BMHŞK şərhini əvəz edir. Bu standart 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bundan sonra başlayan maliyyə illərinə tətbiq edilir. Daha erkən tətbiqə yol verilir. Bank gözləyir ki, 11 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi onun maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

12 sayılı MHBS "Digər müəssisələrdə iştirakın açıqlanması"

12 sayılı MHBS 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bundan sonra başlayan maliyyə illərinə tətbiq edilir. 12 sayılı MHBS konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı əvvəllər 27 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan bütün açıqlamaları, eləcə də əvvəllər 31 sayılı MUBS-na və 28 sayılı MUBS-na daxil olan bütün açıqlamaları daxil edir. Bu açıqlamalar müəssisənin törəmə müəssisələrdə, birgə layihələrdə, asılı şirkətlərdə və tərkib müəssisələrdə paylarına aiddir. Bundan əlavə, bir sıra yeni açıqlamalar da tələb edilir. Xüsusilə, Bank əməkdaşlıq və ya sponsorluq etdiyi konsolidasiya edilmiş və konsolidasiya edilməmiş strukturlu müəssisələr haqqında daha ətraflı məlumat təqdim etməlidir. Bununla bərabər, standart Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

13 sayılı MHBS "Ədalətli dəyərin ölçülməsi"

13 sayılı MHBS bütün ədalətli dəyər ölçülmələrinə MHBS əsasında vahid qaydanı tətbiq edir. 13 sayılı MHBS müəssisədə ədalətli dəyərin istifadə edilməsi tələb edildə dəyişmir, lakin ədalətli dəyər tələb və ya icazə olunanda MHBS əsasında ədalətli dəyərin necə ölçülməyi qaydasını təqdim edir. 13 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Bankın ədalətli dəyərlə uçota alınmış aktivlərinin və öhdəliklərinin ölçülməsinə təsir göstərə bilər. Hazırda Bank 13 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə mümkün təsirini qiymətləndirir.

27 sayılı MUBS "Fərdi maliyyə hesabatları" (2011-ci ildə yenidən baxılmış)

Yeni 10 sayılı MHBS və 12 sayılı MHBS-lərin nəticəsi olaraq, 27 sayılı MUBS ayrı maliyyə hesabatlarında törəmə müəssisələrin, birgə nəzarət edilən müəssisələrin və asılı şirkətlərin uçotu ilə məhdudlaşır. Bu düzəliş 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bundan sonra başlayan maliyyə illərinə tətbiq edilir. Bank gözləyir ki, bu düzəlişlər onun maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

28 sayılı MUBS "Asılı şirkətlərə və birgə müəssisələrə investisiyalar" (2011-ci ildə yenidən baxılmışdır)

Yeni 11 sayılı MHBS və 12 sayılı MHBS-lərin nəticəsi olaraq, 28 sayılı MUBS yenidən adlandırılaraq "Asılı şirkətlərə və birgə müəssisələrə investisiyalar" olmuşdur və asılı şirkətlərdən əlavə, birgə müəssisələrə investisiyalara kapital metodunun tətbiqini təsvir edir. Düzəliş 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Bank gözləyir ki, bu düzəlişlər onun maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər "İşçilərin mükafatlandırılması"

MUBSK 19 sayılı MUBS-a 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilən düzəliş dərc etmişdir. Düzəliş İşçilərin mükafatlandırılmasının uçotunda əhəmiyyətli dəyişikliklərin aparılmasını, o cümlədən pensiya planının aktivləri və öhdəliklərində dəyişikliklərin tanınmasının təxirə salınmasının ("koridor mexanizmi") aradan götürülməsini təklif edir. Bundan əlavə, bu düzəlişlər mənfəət və ya zərər də tanınmış xalis pensiya aktivində (öhdəliyində) dəyişiklikləri xalis faiz gəliri (xərci) və xidmət xərcləri ilə məhdudlaşdıracaq. Bank gözləyir ki, bu düzəlişlər Bankın maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərməyəcəkdir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Digər ümumi gəlirin təqdim edilməsində dəyişikliklər"

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər digər ümumi gəlirdə təqdim edilmiş maddələrin qruplaşdırılmasını dəyişdirir. Gələcəkdə bir vaxt mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilə bilən maddələr (məsələn, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə xalis zərər və ya gəlirlər) heç vaxt yenidən təsnif ediləcək maddələrdən (məsələn, binaların yenidən qiymətləndirilməsi) ayrıca təqdim edilməməlidir. Düzəlişlər yalnız hesabatların təqdimatına aiddir və Bankın maliyyə vəziyyətinə və nəticələrinə təsir göstərmir. Düzəlişlər 1 iyul 2012-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində əlavə dəyişikliklər (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

7 sayılı MHBS-a Düzəlişlər "Məlumatların açıqlanması - Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi"

Bu düzəlişlər müəssisənin əvəzləşdirmə hüquqları və onlara aid razılaşmalar (məsələn, girov haqqında razılaşmalar) haqqında məlumatı açıqlamağı tələb edir. Açıqlamalar maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə qarşılıqlı əvəzləşdirmə razılaşmalarının müəssisənin maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirmək imkanını verə bilər. Yeni açıqlamalar 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimat" adlı MUBS-a uyğun olaraq əvəzləşdirilən bütün tanınmış maliyyə alətləri üçün tələb olunur. Açıqlamalar həmçinin qüvvədə olan qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmaya və ya oxşar razılaşmaya tabe olan tanınmış maliyyə alətlərinə (bu alətlərin 32 sayılı MUBS-a uyğun olaraq əvəzləşdirilib-əvəzləşdirilmədiyindən asılı olmayaraq) tətbiq olunur. Bu düzəlişlər Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya əməliyyatlarının nəticələrinə təsir göstərməyəcək və 1 yanvar 2013-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq ediləcək.

32 sayılı MUBS-a Düzəlişlər "Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi"

Bu düzəlişlərdə "hazırda qanuni qüvvəyə minmiş qarşılıqlı əvəzləşdirmə hüququna malikdir" sözləri izah edilir. Keçmiş dövrlərdə mümkün olan qarşılıqlı əvəzləşdirmənin hələ də mümkün olmasından əmin olmaq məqsədilə Bank, hesablama prosedurlarını və hüquqi sənədləri nəzərdən keçirərək, göstərilən təsiri mütləq qiymətləndirməlidir. Müəyyən hallarda qarşılıqlı əvəzləşdirmə artıq mümkün olmaya bilər, digər hallarda müqavilələrin yenidən baxılması tələb oluna bilər. Qarşılıqlı əvəzləşdirmə müqaviləsinin bütün tərəflərinin qarşılıqlı əvəzləşdirmə aparmaq hüququna malik olması tələbi öhdəliklər pozulanda qarşılıqlı əvəzləşdirmə aparmaq hüququnu yalnız bir tərəfə verən müqavilələr üçün problem yarada bilər.

Eyni zamanda düzəlişlər sinxron olmayan ümumi hesablama mexanizmlərini tətbiq edən hesablama sistemlərinə (məsələn, mərkəzi hesablama sistemləri) 32 sayılı MUBS-un qarşılıqlı əvəzləşdirmə meyarının tətbiqi qaydasını izah edir. Hesablama sistemlərinin çoxunun yeni meyarla uyğun olması ehtimal edilsə də, bəzi sistemlər həmin meyarlara uyğun olmaya bilər. Düzəlişlərin təsiri Bankın işlətdiyi mərkəzi hesablama sistemləri tərəfindən tətbiq edilən əməliyyat prosedurlarının yeni meyarla uyğun olub-olmamasının Bank tərəfindən qiymətləndirilməsindən asılı olduğu üçün, həmin təsiri müəyyən etmək qeyri-mümkündür.

Düzəlişlər 1 yanvar 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir.

1 sayılı MHBS-a düzəliş "Dövlət kreditləri"

Bu düzəlişlər MHBS-ı ilk dəfə tətbiq edən qurumlardan 20 sayılı "Dövlət qrantlarının uçotu və Dövlət yardımı haqqında məlumatların açıqlanması" adlı MUBS-un tələblərini gələcək dövrlərdə MHBS-a keçid tarixində mövcud olan hökumət kreditlərinə tətbiq edilməsini tələb edir. Düzəliş Banka təsir göstərməyəcəkdir.

MHBS-na təkmilləşdirmələr

Düzəlişlər 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Onlar Banka təsir göstərməyəcəkdir.

- *1 sayılı MHBS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi"*: Bu təkmilləşdirmə izah edir ki, keçmiş dövrdə MHBS-nın tətbiqini dayandırmış, lakin MHBS-nı tətbiq etməyi seçmiş və ya tələb edilmiş müəssisə yenidən 1 sayılı MHBS-nı tətbiq edə bilər. 1 sayılı MHBS yenidən tətbiq edilərsə, müəssisə maliyyə hesabatlarını retrospektiv qaydada elə yenidən təqdim etməlidir ki, sanki o heç vaxt MHBS-nın tətbiqini dayandırmamışdır.
- *1 sayılı MUBS "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı"*: Bu təkmilləşdirmə könüllü əlavə müqayisəli məlumat və minimal tələb olunan müqayisəli məlumat arasında fərqi açıqlayır. Ümumiyyətlə, minimal tələb olunan müqayisəli məlumat - keçmiş dövr üzrə məlumatdır.
- *16 sayılı MUBS "Əmlak, qurğu və avadanlıqlar"*: Bu təkmilləşdirmə əsas vəsaitlər tərifinə uyğun gələn iri ehtiyat hissələrinin və xidmət avadanlığının məl-material olmadığını açıqlayır.
- *32 sayılı "Maliyyə alətləri. Təqdimat"*: Bu təkmilləşdirmə səhm sahiblərinə paylaşdırmadan yaranan mənfəət vergisinin 12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"nə uyğun olaraq uçota alındığını açıqlayır.
- *34 sayılı MUBS "Aralıq maliyyə hesabatları"*: Düzəliş aralıq maliyyə hesabatlarında cəmi segment aktivləri haqqında açıqlanan məlumata dair tələbləri cəmi segment öhdəlikləri haqqında məlumata dair tələblərə uyğunlaşdırır. Bu izahat həmçinin aralıq açıqlamaların illik açıqlamalara uyğunluğunu təmin edir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələr

Bankın mühasibat uçotu prinsiplərini tətbiq edərkən, rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğləri müəyyən etmək üçün öz mühakimələrindən istifadə etmiş və qiymətləndirmələr etmişdir. Ən mühüm mühakimələrə və qiymətləndirmələrə aşağıdakılar daxildir:

Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat

Bank kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsinə qiymətləndirmək üçün müntəzəm qaydada onların təhlilini aparır. Borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcalanlar haqqında faktiki məlumatların mənbəyi az olduqda Bank dəyərsizləşmə zərərlerinin qiymətləndirilməsində özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfəə dəyişikliklərinə və ya Bankın daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor borcları qrupları üzrə kredit riski xarakteristikası və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir.

Girovun dəyərinin müəyyən edilməsi

Rəhbərlik müntəzəm qaydada girovun bazar dəyərini nəzərdən keçirir. Rəhbərlik cari vəziyyəti əks etdirmək məqsədilə təcrübəli mühakiməsindən və ya müstəqil rəyden istifadə edir. Tələb olunan məbləğ və girov tərəf-müqabilin kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflə əməliyyatların ilkin tanınması

Adi fəaliyyətində Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı MUBS maliyyə alətlərinin ilk öncə ədalətli dəyərləri əsasında tanınmasını tələb edir. Müəyyən əməliyyatlar fəal bazarda aparılmadığı təqdirdə, onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mühakimələr tətbiq edilir. Mühakimə əlaqəli olmayan tərəflər arasında oxşar əməliyyatlar üçün qiymətlərin təyin edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili əsasında verilir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

İdarəetmə məqsədləri üçün Bank məhsullara və xidmətlərə görə iki əməliyyat seqmentində təşkil olunmuşdur:

Pərakəndə bank əməliyyatları	Əsas etibarilə fiziki şəxslərin depozitlərinin cəlb olunması, istehlakçı kreditlərinin, overdraftların verilməsi, kredit kart xidmətlərinin və vəsaitlərin köçürülməsi xidmətlərinin göstərilməsi.
Korporativ bank əməliyyatları	Əsas etibarilə korporativ müştərilər və təşkilatlar üçün ssudaların verilməsi və digər kredit xidmətlərinin göstərilməsi, depozitlərin cəlb olunması və cari hesabların açılması.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq təsərrüfat bölmələrinin nəticələrini izləyir. Seqmentin nəticələri, aşağıdakı cədvəldə göstəriləndiyi kimi, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət və ya zərərdən fərqli olaraq ölçülür. Mənfəət vergisi qrup əsasında idarə edilir və əməliyyat seqmentlərinə bölüşdürülmür.

Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarla oxşar qaydada, bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

2012-ci və ya 2011-ci illərdə hər hansı bir xarici müştəri və ya biznes tərəfdaşı ilə əməliyyatlardan Bankın cəmi gəlirinin 10%-nə və ya daha çox hissəsinə bərabər olan məbləğdə gəlir əldə edilməmişdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəllərdə Bankın əməliyyat seqmentlərinə dair gəlir və xərc və mənfəət haqqında məlumat təqdim olunur.

2012	Perakəndə bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Bölüşdürülməmiş	Cəmi
Gəlirlər				
Faiz gəliri	7,620	10,671	246	18,537
Haqq və komissiya gəliri	2,207	3,091	-	5,298
Qeyri-faiz gəliri	1,363	1,908	-	3,271
Cəmi gəlirlər	11,190	15,670	246	27,106
Faiz xərci	(410)	(2,760)	-	(3,170)
Haqq və komissiya xərci	(129)	(864)	-	(993)
Faizli aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(338)	(719)	-	(1,057)
Qeyri-faiz xərci	(7,526)	(10,737)	(242)	(18,505)
Seqmentlər üzrə nəticələr	2,787	590	4	3,381
Mənfəət vergisi xərci	(433)	(621)	(1)	(1,055)
İl üzrə mənfəət/ (zərər)	2,354	(31)	3	2,326
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	4,905	7,026	337	12,268

2011	Perakəndə bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Bölüşdürülməmiş	Cəmi
Gəlirlər				
Faiz gəliri	2,979	9,598	487	13,064
Haqq və komissiya gəliri	1,062	3,422	-	4,484
Qeyri-faiz gəliri	608	1,957	-	2,565
Cəmi gəlirlər	4,649	14,977	487	20,113
Faiz xərci	(64)	(1,608)	-	(1,672)
Haqq və komissiya xərci	(32)	(800)	-	(832)
Faizli aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(28)	(51)	-	(79)
Qeyri-faiz xərci	(2,012)	(6,481)	(329)	(8,822)
Seqmentlər üzrə nəticələr	2,513	6,037	158	8,708
Mənfəət vergisi xərci	(128)	(416)	(32)	(576)
İl üzrə mənfəət	2,385	5,621	126	8,132
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	634	2,147	101	2,882

Coğrafi məlumat

31 dekabr 2012-ci il və 2011-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə Bankın üçüncü tərəf müştərilərdən gəlirləri Azərbaycan Respublikasında əldə edilmişdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	12,214	6,936	7,037
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında cari hesablar	12,509	24,291	28,768
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	15,804	49,655	60,140
Kredit təşkilatlarına 90 günədək müddəti olan kreditlər	3,622	-	-
Kredit təşkilatlarında 90 günədək müddəti olan depozitlər	-	-	5,186
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,149	80,882	101,131

Bank tərəfindən 2012-ci il ərzində yerinə yetirilmiş qeyri-nağd əməliyyatlar 2011-ci il üzrə (2011-ci il: 2010-cu il üzrə, 2010-cu il: 2009-cu il üzrə) mənfəətin kapitalaşdırılması və 8,701 AZN (2011-ci il: 6,500 AZN, 2010-cu il: 4,401 AZN) məbləğində səhm kapitalının buraxılması ilə təmsil olunur.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə rezident banka illik 6.25% effektiv faiz dərəcəsi ilə müddəti 90 günədək olan kreditlər verilmişdir.

31 dekabr 2010-cu il tarixində 90 günədək müddəti olan depozitlər illik 5.5% faktiki faiz dərəcəsi ilə ana şirkət olan Yapı Kredi A.Ş.-da yerləşdirilmişdir.

7. Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri

Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar	3,942	2,965	412
Bloklaşdırılmış hesablar	8	9	32
90 gündən çox müddəti olan müddətli depozitlər	-	12,379	12,922
Kredit təşkilatlarına verilmiş qısamüddətli kreditlər	-	-	5,420
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	3,950	15,353	18,786

Müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin səviyyəsindən asılı olaraq kredit təşkilatları Mərkəzi Bankda faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2011-ci ildə banklararası müddətli depozitlərə bir (2010-cu il: bir) rezident bankda yerləşdirilmiş illik effektiv faiz dərəcəsi 6.6% (2010-cu il: 9.6%) olan 12,379 AZN (2010-cu il: 11,969 AZN) daxildir.

Bloklaşdırılmış hesablar Master Card vasitəsi ilə hesablaşma əməliyyatlarına təminat vermək üçün yerləşdirilmiş zəmanət əmanətlərini təmsil edir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə kredit təşkilatlarına verilmiş 5,420 AZN məbləğində qısamüddətli kreditlərə 4.1% orta illik effektiv faiz dərəcəsi ilə iki rezident banka verilmiş kreditlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Bank yerli bankda cəmi 12,600 ABŞ dolları məbləğində iki (2011-ci il: sıfır, 2010-cu il: sıfır) depozit yerləşdirmişdir və həmin bankın Bankda cəmi 9,892 min AZN məbləğində olan iki depoziti olmuşdur. Yerləşdirilmiş və alınmış depozitlər üzrə illik faiz dərəcəsi 5% olmuşdur. Bütün müqavilələr 2013-cü ilin yanvar ayında başa çatır. Bu depozitlər 31 dekabr 2012-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edilmək məqsədilə qarşılıqlı əvəzləndirilmiş valyuta svoplarından ibarətdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011 (yenidən hesablanmışdır)	2010 (yenidən hesablanmışdır)
Korporativ kreditlər	89,523	99,668	60,498
İstehlak kreditləri	47,624	17,798	4,907
Kiçik müəssisələrə kreditlər	11,043	8,166	4,522
İpoteka kreditləri	2,078	719	348
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	150,268	126,351	70,275
Çıxılın – Dəyərsizləşmə ehtiyatı	(1,317)	(260)	(181)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	148,951	126,091	70,094

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat siniflər üzrə üzləşdirilir:

	Korporativ kreditlər 2012	İstehlak kreditləri 2012	Kiçik müəssisələrə kreditlər 2012	İpoteka kreditləri 2012
1 yanvar 2012-ci il	189	4	67	260
İl üzrə dəyərsizləşmə xərci	338	28	691	1,057
31 dekabr 2012-ci il	527	32	758	1,317
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	299	-	161	460
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	228	32	597	857
	527	32	758	1,317
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxılmazdan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	562	-	320	882
	Korporativ kreditlər 2011 (yenidən hesablanmışdır)	İstehlak kreditləri 2011 (yenidən hesablanmışdır)	Kiçik müəssisələrə kreditlər 2011 (yenidən hesablanmışdır)	İpoteka kreditləri 2011 (yenidən hesablanmışdır)
1 yanvar 2011-ci il	138	15	28	181
İl üzrə dəyərsizləşmə xərci /(bərpası)	51	(11)	39	79
31 dekabr 2011-ci il	189	4	67	260
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	-	-	-	-
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	189	4	67	260
	189	4	67	260
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxılmazdan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	-	-	-	-

(Min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı (davamı)

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2012-ci ildə başa çatan il üzrə fərdi şəkildə dəyərsizləşmə ehtiyatı ayrılmış kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəliri 129 min AZN (2011-ci il: sıfır, 2010-cu il: sıfır) təşkil edir.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar;
- istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak əşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərindən düşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2012-ci ildə Bankın on ən iri üçüncü tərəf borc alanlardan (2011-ci il: on iki ən iri üçüncü tərəf borc alanlar, 2010-cu il: on üç ən iri üçüncü tərəf borc alanlar) alınacaq 37,458 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 25%-i ilə (2011-ci il: 51,346 AZN və ya 40.6%, 2010-cu il: 43,287 AZN və ya 61.6%) təmsil olunan kreditlərin konsentrasiyası olmuşdur.

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir:

	2012	2011	2010
Özəl şirkətlər	83,527	90,449	53,746
Fiziki şəxslər	60,745	26,683	9,777
Dövlət şirkətləri	5,996	9,219	6,752
Müştərilərə cəmi ümumi kreditlər	150,268	126,351	70,275

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə verilmişdir:

	2012	2011	2010
Fiziki şəxslər	60,745	26,683	9,777
Ticarət müəssisələri	33,899	47,060	23,672
Daşınmaz əmlakın tikintisi	31,989	23,056	29,986
İstehsal	23,635	29,552	6,840
Müştərilərə cəmi ümumi kreditlər	150,268	126,351	70,275

(Min Azərbaycan manatı ilə)

9. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar

Investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	3,165	2,087	2,037
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış notlar	2,850	3,164	3,162
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	-	-	6,001
Korporativ istiqrazlar	-	-	601
Cəmi borc qiymətli kağızları	6,015	5,251	11,801
Korporativ birjada alınıb-satılmayan səhmlər	60	60	60
Cəmi satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar	6,075	5,311	11,861

Borc qiymətli kağızlarının nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıdakılardır:

	2012		2011		2010	
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	4.5%-5.0%	aprel 2013-aprel 2014	4.0% - 5.0%	fevral 2012-aprel 2014	3.75% - 9.5%	fevral-mart 2011
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış notlar	3.25%	dekabr 2019	3.25%	dekabr 2019	3.25%	dekabr 2019
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	-	-	-	-	1.0%	yanvar 2011
Korporativ istiqrazlar	-	-	-	-	14.0%	iyul 2011

31 dekabr 2012-ci, 2011-ci və 2010-cu il tarixlərində satış üçün mövcud olan kapital investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardır:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyatda alındığı ölkə	Mülkiyyət payı	Ədalətli dəyər		
				2012	2011	2010
Bakı Fond Birjası	Fond Birjası	Azərbaycan Respublikası	5.00%	60	60	60
Cəmi				60	60	60

Bankın rəhbərliyi hesab edir ki, bu investisiyanın ədalətli dəyəri əhəmiyyətli şəkildə onun balans dəyərindən fərqlənmir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

10. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcarəyə götürülmüş binaların təkmilləşdirilməsi</i>	<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri					
31 dekabr 2011	4,306	2,376	637	132	7,451
Daxilolmalar	3,821	3,502	356	2	7,681
Satışlar/Silinmələr	(1)	-	(9)	-	(10)
31 dekabr 2012	8,126	5,878	984	134	15,122
Yığılmış köhnəlmə	(1,184)	(1,281)	(457)	(102)	(3,024)
31 dekabr 2011					
Köhnəlmə xərci	(573)	(749)	(278)	(21)	(1,621)
Satışlar/Silinmələr	-	-	5	-	5
31 dekabr 2012	(1,757)	(2,030)	(730)	(123)	(4,640)
Xalis balans dəyəri:					
31 dekabr 2011	3,122	1,095	180	30	4,427
31 dekabr 2012	6,369	3,848	254	11	10,482

	<i>İcarəyə götürülmüş binaların təkmilləşdirilməsi</i>	<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri					
31 dekabr 2010	3,589	1,889	540	132	6,150
Daxilolmalar	717	488	104	-	1,309
Satışlar/Silinmələr	-	(1)	(7)	-	(8)
31 dekabr 2011	4,306	2,376	637	132	7,451
Yığılmış köhnəlmə	(744)	(851)	(340)	(79)	(2,014)
31 dekabr 2010					
Köhnəlmə xərci	(440)	(431)	(123)	(23)	(1,017)
Satışlar/Silinmələr	-	1	6	-	7
31 dekabr 2011	(1,184)	(1,281)	(457)	(102)	(3,024)
Xalis balans dəyəri:					
31 dekabr 2010	2,845	1,038	200	53	4,136
31 dekabr 2011	3,122	1,095	180	30	4,427

(Min Azərbaycan manatı ilə)

11. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət belə olmuşdur:

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramları</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri			
31 dekabr 2011	114	1,139	1,253
Daxilolmalar	2,457	702	3,159
31 dekabr 2012	2,571	1,841	4,412
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2011	(20)	(131)	(151)
Amortizasiya xərci	(1,002)	(115)	(1,117)
31 dekabr 2012	(1,022)	(246)	(1,268)
Xalis balans dəyəri:			
31 dekabr 2011			
31 dekabr 2012	94	1,008	1,102
	1,549	1,595	3,144

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramları</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri	27	492	519
31 dekabr 2010	87	647	734
Daxilolmalar	114	1,139	1,253
31 dekabr 2011			
Yığılmış amortizasiya	(7)	(83)	(90)
31 dekabr 2010	(13)	(48)	(61)
Amortizasiya xərci	(20)	(131)	(151)
31 dekabr 2011			
Xalis balans dəyəri:			
31 dekabr 2010	20	409	429
31 dekabr 2011	94	1,008	1,102

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011 (yenidən hesablanmışdır)
Cari vergi xərci	(1,157)	(387)
Təxirə salınmış vergi qaytarılması/ müvəqqəti fərqlərin (yaranması)	102	(189)
Mənfəət vergisi xərci	(1,055)	(576)

2012-ci və 2011-ci illər üzrə şirkətlərin (o cümlədən bankların) standart korporativ mənfəət vergisi 20% olmuşdur.

Bankarın, sığorta və təkrar sığorta şirkətlərinin fəaliyyətinin stimullaşdırılması haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa (N710-IIIQ sayılı 28 oktyabr 2008-ci il tarixli) uyğun olaraq maliyyə təşkilatları cari ilin mənfəətini kapitalaşdırıldığı təqdirdə 1 yanvar 2009-cu il tarixindən etibarən 3 ardıcıl il ərzində mənfəət vergisinin ödənilməsindən azad edilir. Nəticədə, 19 mart 2010-cu il tarixində keçirilmiş səhmdarların iclasında Bank 2009-2011-ci illər ərzində qanuna uyğun olaraq vergidən azad edilmədən istifadə etmək qərarını qəbul etmişdir.

2012-ci ilin may ayında Bank 2011-ci il üzrə mənfəətinin kapitalaşdırılmasını başa çatdırmış və hər səhmin dəyəri 0.02 AZN olmaqla 435,023,488 (2011-ci il: 324,968,952) səhmdən ibarət olan səhm kapitalını 8,701 AZN (2011-ci il: 6,500 AZN) artırmışdır.

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi dərəcəsi ilə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

(Min Azərbaycan manatı ilə)

12. Vergilər (davamı)

	2012	2011 (yenidən hesablanmışdır)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	3,381	8,708
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(676)	(1,742)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən məbləğlərin vergiyə təsiri		
Çıxılmayan xərclər	(379)	(332)
Üç illik müddətdə vergidən azad edilən mənfəətin vergiyə təsiri	-	1,498
Mənfəət vergisi xərci	(1,055)	(576)

31 dekabr 2012-ci ildə cari mənfəət vergisi öhdəliyi 340 AZN (2011-ci il: 178 AZN, 2010-cu il: sıfır) olmuşdur.

31 dekabrda təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2010 (yenidən hesablanmışdır)	Ümumi gəlirdə tanınmış (yenidən hesablanmışdır)	31 dekabr 2011 (yenidən hesablanmışdır)	Ümumi gəlirdə tanınmış	31 dekabr 2012
Müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri:					
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(404)	(170)	(574)	(196)	(770)
Əmlak və avadanlıq	-	(19)	(19)	(25)	(44)
Qeyri-maddi aktivlər	-	-	-	9	9
Digər öhdəliklər	-	-	-	320	320
Digər aktivlər	-	-	-	(6)	(6)
Təxirə salınmış vergi (öhdəliyi) / aktiv	(404)	(189)	(593)	102	(491)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Ödənilməkdə olan məbləğlər	334	78	42
Çıxılsın – Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(14)	(14)	-
Cəmi digər maliyyə aktivləri	320	64	42
Əvvəlcədən ödəmələr	2,308	703	360
İstifadə olunmayan əmlak və avadanlıq	1,427	840	-
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, əvvəlcədən ödənilmiş vergilər	117	1,275	491
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	11	77	9
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	3,863	2,895	860
Cəmi digər aktivlər	4,183	2,959	902

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 2,308 AZN məbləğində əvvəlcədən ödəmələr (2011-ci il: 703 AZN, 2010-cu il: 360 AZN) əsasən əmlak və avadanlığın alınması, elan, sığorta və icarə üçün əvvəlcədən ödəmələrdən ibarətdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Əmlak və avadanlığın əldə olunması üzrə kreditor borcları	556	-	-
Digər kreditor borcları	484	234	311
Digər maliyyə öhdəlikləri	182	99	-
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	1,222	333	311
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	963	618	625
Təxirə salınmış gəlir	779	303	290
Ehtiyatlar	200	-	-
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	18	11	14
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	1,960	932	929
Cəmi digər öhdəliklər	3,182	1,265	1,240

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələri ilə bağlı olaraq işçilərə 554 AZN (2011-ci il: 336 AZN, 2010-cu il: 380 AZN) məbləğində mükafatlar və istifadə edilməmiş məzuniyyətlər üçün 409 AZN (2011-ci il: 282 AZN, 2010-cu il: 245 AZN) məbləğində hesablamalar daxildir.

31 dekabr 2012-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirə 779 AZN (2011-ci il: 303 AZN, 2010-cu il: 290 AZN) məbləğində təxirə salınmış gəlirlər daxildir və bu əsas etibarını ilə plastik kartların buraxılması və zəmanət və akkreditivin əldə edilməsi haqqından ibarətdir.

14. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Müddətsiz depozitlər	20,497	33,188	79,077
Müddətli depozitlər	28,925	36,232	-
"Repo" razılaşmaları	-	3,001	-
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	49,422	72,421	79,077

Bank ABŞ dolları ilə müxbir hesab qalıqları üzrə illik 3.00% - 4.50% dərəcəsi ilə, Avro ilə qalıqlar üzrə illik 1.25% - 2.00% (2011-ci il: ABŞ dolları üçün illik 0.75% - 3.75%, Avro üçün illik 0.2% - 1.75%, 2010-cu il: ABŞ dolları üçün illik 3% - 4.8%, Avro üçün illik 0.2% - 1.75%) dərəcəsi ilə faiz ödəyir.

31 dekabr 2012-ci ildə Bankın bir (2011-ci il: bir, 2010-cu il: üç) rezident bankda 5,000 AZN-dan çox qalığı olan müddətsiz depoziti olmuşdur. Bu hesabın məcmu qalığı 31 dekabr 2012-cü ildə 5,679 AZN (2011-ci il: 8,788 AZN, 2010-cu il: 51,739 AZN) olmuş, bu da cəmi müddətsiz depozitlər qalığının 28%-ni (2011-ci il: 26%, 2010-cu il: 65%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2012-ci ildə banklararası depozitlərə iki rezident və bir qeyri-rezident banka (2011-ci il: iki qeyri-rezident banka) 3.08% - 6.00% civarında orta illik faiz dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş (2011-ci il: 1.39% - 1.43%, 2010-cu il: sıfır) 28,925 AZN (2011-ci il: 36,232 AZN, 2010-cu il: sıfır) məbləği daxil idi.

2011-ci il ərzində Bank müddəti on gün olan əks "repo" razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmalara uyğun olaraq, Maliyyə Nazirliyinin ədalətli dəyəri 3,001 AZN olan müddəti 2012-ci ilin mart və 2014-cü ilin fevral ayına qədər başa çatan və illik 4% - 5 % civarında faiz hesablanan xəzinə çekləri girov qoyulmuşdur. "Repo" razılaşmalarının müddəti 2012-ci ilin yanvar ayında başa çatmışdır.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

15. Müşərilər qarşısında öhdəliklər

Müşərilər qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Cari hesablar	56,897	68,159	59,316
Müddətli depozitlər	47,948	36,182	15,106
Müşərilər qarşısında öhdəliklər	104,845	104,341	74,422
Zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılır	134	162	192

31 dekabr 2012-ci ildə müşərilər qarşısında öhdəliklərin 45,312 AZN məbləği və ya müşərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 43%-i (2011-ci il: 64,104 AZN və ya 62%-i, 2010-cu il: 29,352 AZN və ya 39.4%) on ən iri müşəriyə aid olmuşdur.

31 dekabr 2012-ci il tarixində ödənilməmiş fiziki şəxslərin müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 5.00% (2011-ci il: 3.48%, 2010-cu il: 2.87%), 31 dekabr 2012-ci il tarixində ödənilməmiş hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 4.59% (2011-ci il: 3.6%, 2010-cu il: 2.94%) təşkil edirdi.

Müşərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakı növ müşərilərlə hesablar daxildir:

	2012	2011	2010
Özəl müəssisələr	66,944	79,916	62,593
Fiziki şəxslər	36,646	20,964	11,431
İctimai təşkilatlar	1,255	3,461	398
Müşərilər qarşısında öhdəliklər	104,845	104,341	74,422

Müşəri hesablarının iqtisadiyyat sektorları üzrə təhlili:

	2012	2011	2010
Ticarət	49,804	70,687	49,804
Fiziki şəxslər	36,646	20,964	11,431
Sığorta	10,415	587	1,041
Nəqliyyat və rabitə	3,525	6,341	6,706
Daşınmaz əmlakın tikintisi	3,200	2,301	5,042
İctimai təşkilatlar	1,255	3,461	398
Müşərilər qarşısında öhdəliklər	104,845	104,341	74,422

16. Kapital

Hər bir adi səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir və bunların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər bir səhm bir səsə malikdir.

Qeyd 12-də göstəriləyi kimi, 29 may 2011-ci il tarixində Bank bölüşdürülməmiş mənfəəti istifadə etməklə və 435,023,488 (2011-ci il: 324,968,952) əlavə adi səhmlər buraxmaqla özünün 2011-cu il üzrə (2011-ci il: 2010-cu il üzrə) mənfəətindən 8,701 AZN (2011-ci il: 6,500 AZN) məbləğinin kapitallaşdırılmasını tamamlamışdır.

Mövcud olan buraxılmış və tam ödənilmiş səhmlərdə hərəkət belə olmuşdur:

	Adi səhmlərin sayı	Nominal məbləği (tam məbləğdə)	Cəmi
31 dekabr 2010	1,580,542,754	0.02	31,610
2010-cu il üzrə mənfəətin kapitallaşdırılması ilə səhm kapitalının artırılması	324,968,952	0.02	6,500
31 dekabr 2011	1,905,511,706	0.02	38,110
2011-ci il üzrə mənfəətin kapitallaşdırılması ilə səhm kapitalının artırılması	435,023,488	0.02	8,701
31 dekabr 2012	2,340,535,194	0.02	46,811

(Min Azərbaycan manatı ilə)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı global maliyyə böhranının təsirinə məruz qalır. Müəyyən bərpa əlamətlərinin mövcud olmasına baxmayaraq, gələcək iqtisadi inkişaf, kapital əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı qeyri-müəyyənlik yenə də mövcuddur və Bankın gələcək maliyyə vəziyyəti, əməliyyatlarının nəticələri və biznes perspektivlərinə mənfi təsir göstərə bilər. Əldə olan məlumata görə, Bank gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin yenidən baxılmış qiymətləndirmələrini dəyərsizləşmə qiymətləndirmələrində əks etdirmişdir.

Hal-hazırda Bank fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək ucun bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Bankın nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilinməyən dərəcədə mənfi təsir göstərə bilər.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektı olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergilərə və sosial ayırmalara aid olan qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruzdur və dəyişikliklər tez-tez edilə bilər. Rəhbərlik tərəfindən bu qanunların və dəyişikliklərin şərhı, o cümlədən cari ilin mənfəəti kapitalaşıdırılan maliyyə təşkilatlarının 1 yanvar 2009-cu tarixindən etibarən 3 ardıcıl il ərzində mənfəət vergisinin ödənilməsindən azad edilməsinə yol verən və Bankın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən yeni qanunun şərhı müvafiq orqanların şərhı ilə üst-üstə düşməyə bilər. Nəticə etibarilə iləç belə hallarda əlavə vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ili də daxil olmaqla əvvəlki üç il üzrə aparıla bilər. Bankda son vergi yoxlaması 2009-cu ilin iyul ayında aparılmış və 2006-cı ilin yanvar ayından 2009-cu ilin mart ayınadək müddəti əhatə edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2012-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhı münasibdir və Bankın vergi və sosial ayırmaları üzrə mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

31 dekabrda Bankın təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011	2010
Kreditlə bağlı öhdəliklər			
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	45,328	14,069	15,026
Zəmanətlər	12,973	12,411	15,399
Akkreditivlər	3,967	2,107	1,697
	62,268	28,587	32,122
Əməliyyat lizinqi üzrə öhdəliklər			
1 ilədək	1,515	176	134
1 ildən 5 ilədək	7,145	-	60
5 ildən artıq	3,082	-	-
	11,742	176	194
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	74,010	28,763	32,316
Çıxılın – zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri (Qeyd 15)	(134)	(162)	(192)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	73,876	28,601	32,124

31 dekabr 2012-ci, 2011-ci və 2010-cu il tarixlərinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyətilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

18. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	2,012	1,244
Hesablaşma əməliyyatları	1,545	2,075
Plastik kartlarla əməliyyatlar	849	445
Agent fəaliyyəti	518	94
Zəmanətlər və akkreditivlər	320	502
Digər	54	124
Haqq və komissiya gəliri	5,298	4,484
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(631)	(348)
Hesablaşma əməliyyatları	(283)	(263)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(54)	(36)
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	(14)	(77)
Digər	(11)	(108)
Haqq və komissiya xərcləri	(993)	(832)
Xalis haqq və komissiya gəliri	4,305	3,652

19. İşçilər üzrə xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011
Əmək haqqı və mükafatlar	(6,257)	(3,923)
Sosial sığorta xərcləri	(867)	(512)
İşçilər üzrə digər xərclər	(949)	(462)
Cəmi işçilər üzrə xərclər	(8,073)	(4,897)

20. Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011
Binadan istifadə və icarə	(1,843)	(1,013)
Marketinq və reklam	(1,311)	(83)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(1,272)	(139)
Təhlükəsizlik	(681)	(522)
Təmir və saxlanma	(603)	(341)
Rəbitə	(566)	(408)
Üzvlük	(167)	(18)
Ofis təchizatı	(140)	(90)
Kommunal xidmətlər	(132)	(91)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, əməliyyat vergiləri	(51)	(33)
Sığorta	(39)	(44)
Digər	(689)	(65)
Ümumi və inzibati xərclər	(7,494)	(2,847)

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası

İdarə Heyəti risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərə nəzarət bölməsi

Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzsizləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabat sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu sistem hər bir biznes tərəfdaşına müntəzəm olaraq yenidən baxılmalı olan risk reytingini təyin edir. Kredit keyfiyyətinin yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranır. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalması nəzərə alınmadan, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, daha yaxşı onların balans dəyərləri təqdim edir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda göstərilən balans dəyərləri dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranan bəzi riskin maksimal həcmi deyil, kredit riskinin cari həcmi əks etdirir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girovu və riski azaldan digər metodların təsiri Qeyd 8-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidasiya edilmiş hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Aşağıdakı cədvəldə banklara və müştərilərə verilmiş yüksək keyfiyyətli kreditlər minimal səviyyədə kredit riski olan kreditlərdir, adətən kredit reytingi yüksək səviyyədədir və ya bu səviyyəyə yaxındır və ya çox yaxşı girovla təmin edilmişdir. Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan digər borcalanlar standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standard kreditlər standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyərdən düşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)***Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti (davamı)*

Qeydlər	<u>Vaxtı keçməmiş və dəyərdən düşməmiş</u>			<u>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərdən düşməmiş 2012</u>	<u>Fərdi şəkildə dəyərdən düşmüş 2012</u>	<u>Cəmi 2012</u>
	<u>Yüksək reyting 2012</u>	<u>Standart reyting 2012</u>	<u>Qeyri -standart reyting 2012</u>			
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	7	3,942	8	-	-	3,950
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8					
Korporativ kreditlər		5,996	61,128	21,002	835	89,523
İstehlak kreditləri		-	11,263	33,807	2,234	47,624
Kiçik müəssisələrə kreditlər		-	10,440	423	-	11,043
İpoteka kreditləri		-	2,031	47	-	2,078
Cəmi ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər		5,996	84,862	55,279	3,249	150,268
Investisiya qiymətli kağızları	9	6,075	-	-	-	6,075

Qeydlər	<u>Vaxtı keçməmiş və dəyərdən düşməmiş</u>			<u>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərdən düşməmiş 2011</u>	<u>Fərdi şəkildə dəyərdən düşmüş 2011</u>	<u>Cəmi 2011</u>
	<u>Yüksək reyting 2011 (yenidən hesablanmışdır)</u>	<u>Standart reyting 2011 (yenidən hesablanmışdır)</u>	<u>Qeyri -standart reyting 2011 (yenidən hesablanmışdır)</u>			
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	7	2,965	12,388	-	-	15,353
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8					
Korporativ kreditlər		9,219	68,829	20,010	1,175	99,668
İstehlak kreditləri		-	2,130	14,942	621	17,798
Kiçik müəssisələrə kreditlər		-	7,632	480	51	8,166
İpoteka kreditləri		-	596	80	43	719
Cəmi ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər		9,219	79,187	35,512	1,890	126,351
Investisiya qiymətli kağızları	9	8,312	-	-	-	8,312

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlər üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Kredit portfelində daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etmək Bankın siyasətidir. Bu mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmələrini bütün fəaliyyət növləri və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk reytingləri Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)

Kredit riski (davamı)

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti (davamı)

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərdən düşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili

	30 gündən az 2012	31 – 60 gün 2012	61 – 90 gün 2012	90 gündən çox 2012	Cəmi 2012
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Korporativ kreditlər	12	3	74	746	835
İstehlak kreditləri	764	245	170	1,055	2,234
Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər	5	-	-	175	180
Cəmi	781	248	244	1,976	3,249
	30 gündən az 2011 (yenidən hesablanmışdır)	31 – 60 gün 2011 (yenidən hesablanmışdır)	61 – 90 gün 2011 (yenidən hesablanmışdır)	90 gündən çox 2011 (yenidən hesablanmışdır)	Cəmi 2011 (yenidən hesablanmışdır)
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Korporativ kreditlər	413	761	-	436	1,610
İstehlak kreditləri	254	142	85	245	726
Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər	-	-	1	53	54
İpoteka kreditləri	42	1	-	-	43
Cəmi	709	904	86	734	2,433

Qeyd 8-də müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərdən düşməsi üzrə ehtiyatla bağlı daha ətraflı məlumat təqdim olunur.

Dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən "dövr etmə sürəti" ("roll-rate") modelinin təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank dəyərdən düşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərdən düşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərdən düşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərdən düşməsi üçün ehtiyatlar Məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyersizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyersizləşməsi müəyyən edilir. Dəyersizləşmə zərərləri "dövr etmə sürəti" ("roll-rate") modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyersizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zamanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)

Kredit riski (davamı)

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar (davamı)

Bankın pul aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2012				2011 (yenidən hesablanmışdır)			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi
Aktivlər:								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	28,468	15,450	231	44,149	31,651	49,182	49	80,882
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	3,950	-	-	3,950	15,353	-	-	15,353
Müştərilərə verilmiş kreditlər	148,951	-	-	148,951	126,091	-	-	126,091
Investisiya qiymətli kağızları:	6,075	-	-	6,075	8,312	-	-	8,312
Digər maliyyə aktivləri	320	-	-	320	1,339	-	-	1,339
	<u>187,764</u>	<u>15,450</u>	<u>231</u>	<u>203,445</u>	<u>182,746</u>	<u>49,182</u>	<u>49</u>	<u>231,977</u>
Öhdəliklər:								
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	29,497	19,925	-	49,422	36,189	36,232	-	72,421
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	104,845	-	-	104,845	104,341	-	-	104,341
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,145	77	-	1,222	333	-	-	333
	<u>135,487</u>	<u>20,002</u>	<u>-</u>	<u>155,489</u>	<u>140,863</u>	<u>36,232</u>	<u>-</u>	<u>177,095</u>
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	<u>52,277</u>	<u>(4,552)</u>	<u>231</u>	<u>47,956</u>	<u>41,883</u>	<u>12,950</u>	<u>49</u>	<u>54,882</u>

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adı və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün mürəkkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınıb-satılan və müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatları və müxbir hesablardakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2012	2011
Ani likvidlik əmsalı	66.83%	72.29%

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri	3 aydan az	3-12 ay	1 – 5 il	5 ildən artıq	Cəmi
31 dekabr 2012-ci ildə					
Kredit təşkilatları qarşısında	29,541	20,229	-	-	49,770
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	80,105	24,842	655	33	105,635
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,222	-	-	-	1,222
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	110,868	45,071	655	33	156,627

Maliyyə öhdəlikləri	3 aydan az	3-12 ay	1 – 5 il	5 ildən artıq	Cəmi
31 dekabr 2011-ci ildə					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	36,370	36,363	-	-	72,733
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	103,298	1,020	426	-	104,744
Digər maliyyə öhdəlikləri	333	-	-	-	333
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	140,001	37,383	426	-	177,810

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1 – 5 il	5 ildən artıq	Cəmi
2012	5,197	10,310	25,589	21,172	62,268
2011	108	5,058	17,946	5,475	28,587

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Qeyd 15-ə bax.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bankın əhəmiyyətli kapital, korporativ təsbit gəlir və ya törəmə payları yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2012-ci ildə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir.

Kapitalın faiz dərəcələrində təxmin edilən dəyişikliklərə həssaslığı gəlirlilik əyrisindən paralel kənarlaşmaların olması fərziyyəsi əsasında 31 dekabr 2012-ci ildə müəyyən dərəcə ilə satıla bilən maliyyə aktivlərini yenidən qiymətləndirməklə hesablanır. Bununla bərabər, yerli bazarda satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar üzrə faiz dərəcəsi alışı və ya satış zamanı həmin qiymətli kağızlar üzrə hesablanmış diskonta və ya əlavəyə (alınmış və ya satılmış qiymətli kağızların faktiki qiymətinə daxil edilir) əsaslandığı üçün, təsbit dərəcəli satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlara tətbiq ediləcək dərəcələrdə hər hansı dəyişiklik kapitala heç bir təsir göstərmir.

(Min Azərbaycan manatı ilə)

21. Risklərin idarə olunması (davamı)**Valyuta riski**

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN-in ehtimal olunan devalvasiyası və digər makroiqtisadi göstəricilərin əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə idarə edir. Bu Banka valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə xəzinədarlıq Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2012</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2012</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2011</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2011</i>
ABŞ dolları	3.82	(250)	5.09	227
AVRO	11.49	38	14.55	268

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2012</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2012</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2011</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2011</i>
ABŞ dolları	(3.82)	250	(5.09)	(227)
AVRO	(11.49)	(38)	(14.55)	(268)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuzə xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alət ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Qiymətləndirmə modellərindən istifadə etməklə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- Səviyyə 1: oxşar aktiv və ya öhdəliklər üçün fəal bazarda müəyyən edilmiş (düzəliş edilməmiş) qiymətlər;
- Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə birbaşa və ya dolayısı ilə əhəmiyyətli təsir göstərən, bazarda müşahidə olunan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər və
- Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə olunmayan bazar məlumatlarına əsaslanan giriş məlumatlarından istifadə edən mexanizmlər.

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərle uçota alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələr üzrə təhlili verilir:

<i>31 dekabr 2012-ci ildə</i>	<i>Səviyyə 1</i>	<i>Səviyyə 2</i>	<i>Səviyyə 3</i>	<i>Cəmi</i>
Maliyyə aktivləri				
Investisiya qiymətli kağızları- satış üçün mövcud olan	6,015	-	60	6,075

(Min Azərbaycan manatı ilə)

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

31 dekabr 2011-ci ildə	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Investisiya qiymətli kağızları –satış üçün mövcud olan	8,252	-	60	8,312

31 dekabr 2010-cu ildə	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Investisiya qiymətli kağızları – satış üçün mövcud olan	11,200	601	60	11,861

31 dekabrda Bank maliyyə alətlərinin səviyyə 3-də mənfəət və ya zərərini tanımamışdır.

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları əsas etibarilə birjada dövr etməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektinin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Ədalətli dəyərə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2012	Ədalətli dəyər 2012	Tanınmamış mənfəət / (zərər) 2012
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,149	44,149	-
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	3,950	3,950	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	148,951	149,050	(99)
Digər maliyyə aktivləri	320	320	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	49,422	49,422	-
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	104,845	104,845	-
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,222	1,222	-

	Balans dəyəri 2011 (yenidən hesablanmışdır)	Ədalətli dəyər 2011 (yenidən hesablanmışdır)	Tanınmamış mənfəət / (zərər) 2011
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	80,882	80,882	-
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	15,353	15,353	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	126,091	126,091	-
Digər maliyyə aktivləri	64	64	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	72,421	72,421	-
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	104,341	104,341	-
Digər maliyyə öhdəlikləri	333	333	-

(Min Azərbaycan manatı ilə)

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	Balans dəyəri 2010 (yenidən hesablanmışdır)	Ədalətli dəyər 2010 (yenidən hesablanmışdır)	Tanınmamış mənfəət / (zərər) 2010
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	101,131	101,131	-
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	18,786	18,786	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	70,094	70,094	-
Digər maliyyə aktivləri	42	42	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	79,077	79,077	-
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	74,422	74,422	-
Digər maliyyə öhdəlikləri	311	311	-

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərə qeydə alınmamış maliyyə alətləri üçün ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən metod və fərziyyələr aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərləri təxminən balans dəyərlərinə bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Sabit və dəyişən dərəcəli maliyyə alətləri

Qiyməti birjada müəyyən edilən borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Qiyməti birjada müəyyən edilməyən borc alətlərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və qalıq müddətləri üçün, hazırda mövcud olan dərəcələri istifadə etməklə gələcək pul vəsaitləri hərəkəti diskontlaşdırılması yolu ilə qiymətləndirilir.

23. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəniş öhdəlikləri Qeyd 21-də "Risklərin idarə edilməsi" bölməsində göstərilir.

	2012			2011 (yenidən hesablanmışdır)		
	Bir ildək	Bir ildən çox	Cəmi	Bir ildək	Bir ildən çox	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,149	-	44,149	80,882	-	80,882
Kredit təşkilatlarının öhdəlikləri	3,950	-	3,950	15,353	-	15,353
Müştərilərə verilmiş kreditlər	65,111	83,840	148,951	27,922	98,169	126,091
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,100	4,975	6,075	2,239	6,073	8,312
Əmlak və avadanlıqlar	-	10,482	10,482	-	4,427	4,427
Qeyri-maddi aktivlər	-	3,144	3,144	-	1,102	1,102
Digər aktivlər	600	3,583	4,183	2,119	840	2,959
Cəmi	114,910	106,024	220,934	128,515	110,611	239,126
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	49,422	-	49,422	72,421	-	72,421
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	104,161	684	104,845	103,917	424	104,341
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	340	-	340	178	-	178
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	491	491	-	593	593
Digər öhdəliklər	3,182	-	3,182	1,265	-	1,265
Cəmi	157,105	1,175	158,280	177,781	1,017	178,798
Xalis	(42,195)	104,849	62,654	(49,266)	109,594	60,328

(Min Azərbaycan manatı ilə)

24. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatın açıqlanması

24 sayılı "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatın açıqlanması" MHBS-na uyğun olaraq tərəflər bu halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər. əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

Koç Finsal Hizmetler A.Ş.-ə (KFS) məxsus olan Yapı və Kredi Bank A.Ş. Bankın əsas ana şirkətidir.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını həyata keçirir.

Əlaqəli tərəflə əməliyyatları üzrə ödənilməmiş qalıqlar bunlardır:

	2012		2011	
	Əsas şirkət	Ümumi nəzarət altında müəssisələr	Əsas şirkət	Ümumi nəzarət altında müəssisələr
1 yanvarda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	1,376	-	-
II ərzində buraxılmış kreditlər	-	1,570	-	3,028
II ərzində kreditlərin ödənilməsi	-	(2,748)	-	(1,652)
Digər hərəkətlər	-	10	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	208	-	1,376
Çıxmaqla – dekabrın 31-nə dəyərən düşmə üzrə	-	(3)	-	(28)
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, xalis	-	205	-	1,348
1 yanvara depozitlər	36,232	-	-	-
II ərzində alınmış depozitlər	-	-	36,179	-
II ərzində ödənilmiş depozitlər	(36,110)	-	-	-
Digər hərəkətlər	(122)	-	53	-
31 dekabrda olan depozitlər	-	-	36,232	-
31 dekabrda cari hesablar	-	439	-	657

Əlaqəli tərəflə əməliyyatlardan irəli gələn gəlir və xərc aşağıdakı kimidir:

	2012		2011	
	Əsas şirkət	Ümumi nəzarət altında müəssisələr	Əsas şirkət	Ümumi nəzarət altında müəssisələr
Faiz gəliri	70	133	221	-
Faiz xərci	(106)	-	(115)	(14)
Haqq və komissiya gəliri	-	13	-	13
Haqq və komissiya xərci	(28)	-	(25)	-
Ümumi və inzibati xərclər	(140)	(116)	(42)	(34)

6 üzvdən ibarət olan (2011-ci il 5 üzv) əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2012	2011
Əmək haqqı və qısamüddətli mükafatlar	785	736
İşçilərin digər hesablanmış xərcləri	40	31
Əsas idarə edici işçi heyətinə cəmi ödənişlər	825	767

(Min Azərbaycan manatı ilə)

25. Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin təmin edilməsidir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın Baş İcraçı Direktoru və Baş Mühasibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhm kapitalını minimal 10,000 AZN (2011-ci il: 10,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 12% (2011-ci il: 12%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 6% (2011-ci il: 6%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2012-ci və 2011-ci illər ərzində Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun kapitalın adekvatlığı əmsalına uyğunlaşmışdır.

31 dekabr 2012-ci ildə Bankın Kapitalın adekvatlığı əmsalı ARMB tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2012	2011 (yeni hesablanmışdır)
1 dərəcəli kapital	60,329	52,196
2 dərəcəli kapital	5,099	10,459
Çıxılslar kapitaldan tutulmalar	(3,144)	(1,102)
Cəmi kapital	62,284	61,553
 Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	 229,138	 186,113
 1 dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	 26.33%	 28.05%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	27.18%	33.07%